A. D. 1920. Nrus IV.

CURRENDA

Inwokacya „Królowo Korony Polskiej“ w Litanii Loretańskiej.

Dzielimy się z Wielebnem Duchowieństwem radosną nowiną: Ojciec św. zezwolił najłaskawiej na włączenie w Litanię Loretańską wezwania „Królowo Polski“ względnie „Królowo Korony Polskiej“.

U nas zachować należy będącą dotąd w używaniu formę inwokacyi: „Królowo Korony Polskiej“.

W ten sposób przez dołączenie tego w Polsce już od wieków używanego wezwania, nie tracimy odpustów przywiązanych do odmawiania Litanii.

Tą radosną wiadomością podzielą się Bracia Kapłani z wiernym ludem.

Reskrypt św. Kongregacyi Rytów brzmi:

Dioecesium Poloniae.

Sanctissimus Dominus noster Benedictus Papa XV. has devotissimas preces Rmi Dni Josephi Bilczewski Archiepiscopi Latinorum, vota quoque aliorum Sacrorum Antistitum Poloniae depromentis, amplissimo Emorum S. R. E. Cardinalium Edmundi Dalbor, Archiepiscopi Gneznen. et Poznan. et Alexandri Kakowski, Archiepiscopi Varsavien., commendationis officio communitas et ab infrascripto Cardinali Sacrae Rituum Congregationi relatas peramanter excipiens, concedere dignatus est, ut in tota Poloniae ditione, postremo loco in Litaniis Laurentanis B. Mariae Virginis addatur Praeconium Regina Poloniae vulgo Królowo Polski. Insuper eadem Sanctitas Sua benigne indulsit, ut in Dioecesibus et locis Poloniae ubi mos invaluit et adhuc extat ita recitandi praeconium: „Regina Regni Poloniae“, vulgo „Królowo Korony Polskiej“, ejusmodi consuetudo, iuxta prudens Ordinariorum iudicium, continuari possit: servatis de cetero et permanentibus in utraque praeconii additione et recitatione privilegiis atque indulgentiis quibus ab Apostolica Sede Litaniae Laurentanae decoratae sunt. Contrariis non obstantibus quibuscumque. Die 14. Januarii 1920.

† A. Card. VICO EP. PORTUEN. Praef.
ALEXANDER VERDE S. R. C. Secretarius.

S. Congregatio Rituum.

I. Missae solemnes in dominica, 12 febr. 1916. (A. A. S. VIII, p. 73).

„In Decreto S. R. C. die 28 octobris 1913 (tit. I, n. 2) legitur: „Ubi solemnitas externa festorum quae hucusque alicui Dominicae perpetuo affixa erant, in ipsa Dominica celebratur, de solemnitate festi duplicis I classis permittuntur missae omnes; de solemnitate vero festi duplicis II classis permittitur tantum unica. Missa solemnis vel lecta"; quaeritur:

„I. an solemnitas externa cum enunciato privilegio recolenda in Dominica cui prius affixum erat festum, intelligii possit celebranda tam in praefata Dominica quam in altera Dominica diversa festum insequente?

„II. An in Ecclesiis ubi praefata solemnitas externa agitur, Missae a memorato decreto concessae de ipsa solemnitate celebrari tantum possint, vel etiam debeant?

„Et Sacra Rituum Congregatio, audito specialis Commissionis suffragio, propositis quaesitonibus ita respendendum, censuit:

„At I et II *affirmative* ad primam partem, et *negative* ad secundam, seu standum terminis indulti. Atque ita rescripsit ac declaravit".

II. Collecta pro re gravi imperata, Laudem. 16 febr. 1918. (A. A. S. X, p. 107).

„I. An in festis duplicibus I et II classis, Collecta pro re gravi dicenda sit sub unica conclusione cum Missae Oratione?

„II. An in Missa concessa de Sacratissimo Corde Jesu, prima sexta feria cujusvis mensis, in qua Missa dicitur unica Oratio, recitanda sit collecta imperata pro re gravi? Et quatenus affirmative, an etiam sub unica conclusione?

„III. An quoties in Missa dici facienda sit aliqua commemoratio, Collecta pro re gravi adjungi debeat Orationi Missae sub unica conclusione; an potius sit post ultimam commemorationem?

R. „Ad I. Negative.

„Ad II. Affirmative ad primam partem negative, ad secundam.

„Ad III. Quoad primam partem negative, et provisum in praecedentibus quoad secundam affirmative.

„Atque ita rescripsit ac declaravit".

III. Ultimum Evangelium in casu occurentiae. Romana, Dubia, 10 januarii 1919. (A. A. S. XI, p. 58).

„I. An occurrente Vigilia S. Thomae Ap. in Feria Quatuor Temporum, de qua fit Officium cum respondente Missa, legendum sit Evangelium Vigiliae in fine Missae?

„II. Si in Festo de quo recitatur Officium cum Missa, etiam Feria et Vigilia vel duae Vigiliae simul occurrant, de quanam legi debeat Evangelium in fine Missae?

„Et Sacra Rituum Congregatio, audito specialis Commissionis suffragio, re mature perpensa, respondendum censuit:

„Ad I. Affirmative juxta Rubricas et Decreta.

„Ad II. De illa dicitur Evangelium in fine, de qua primo facta est Commemoratio. Quod si hoc Evangelium sit idem de Festo, tunc Evangelium in fine erit de altera quae secundo loco commemoratur, juxta Decretum n. 3844 Romana 5 februarii ad IX.

„Atque ita rescripsit et declaravit".

IV. Missa „pro defuncto, praesente cadavere" die O. F. D. Albinganen. Dubium, 10 janur. 1919. (A. A. S. XI, p. 143).

„Utrum, attenta Constitutione Apostolica Incruentum Altaris sacrificium, die 10 augusti 1915, in Commemoratione Omnium Fidelium defunctorum, liceat canere Missam pro defuncto, praesente cadavere?

„Et Sacra Rituum Congregatio, audito specialis Commissionis voto, omnibus sedulo perpensis, rescribendum censuit:

„Affirmative, juxta Rubricas et Decreta. Missa autem sit una ex tribus Missis quae dicuntur in Commemoratione Omnium Fidelium defunctorum: et Orationi Missae addatur Oratio pro defuncto, sub unica conclusione.

„Atque ita rescripsit et declaravit".

L. 1408.

Ustalenie i oszacowanie szkód i świadczeń wojennych.

Z Głównego Urzędu Likwidacyjnego (Komisaryat dla Małopolski) we Lwowie otrzymaliśmy następujące pismo z 21. lutego br. L. 365:

Ustawa z dnia 10. maja 1919 Nr. 41. dz. p. wprowadziła państwowe ustalenie i i oszacowanie szkód i świadczeń wojennych, poniesionych przez obywateli polskich w ich majątku ruchomym i nieruchomym skutkiem bezpośrednich działań wojennych na terytoryum Polski.

Rejestracya odnosi się zarówno do strat z czasów wojny światowej jak i polsko-ukraińskiej. Cel rejestracyi jest podwójny: zebranie materjałów, aby cyfrę w Polsce szkód przeciwstawić b. Austryi przy rozliczeniu się z nią o wzajemne pretensye, oraz by dla przyszłego odszkodowania obywateli polskich i odbudowy zniszczonych gospodarstw przygotować daty, zebrane pod powagą urzędową.

Ustawa powierzyła tę rejestracyę państwową Głównemu Urzędowi likwidacyjnemu w Warszawie, który na obszar Małopolski ze względu na odmienne stosunki i rozmiary szkód ustanowił dla tej akcyi w porozumieniu z Generalnym Delegatem osobny Komisaryat, mający za zadanie zorganizowanie i przeprowadzenie rejestracyi w całej Małopolsce.

Czynności rejestracyi szkód i świadczeń wojennych dokonają w Małopolsce: *Główna Komisya szacunkowa we Lwowie* (ul. Trzeciego Maja 2) oraz *Miejscowe Komisye szacunkowe,* które według planu organizacyjnego zostaną

w najkrótszym czasie utworzone z reguły w każdem mieście powiatowem, a jedynie w pewnej części zachodniej kraju, gdzie nie odbywały się operacye wojenne i zniszczenie jest minimalne, a skutkiem tego szkody ograniczają się do niezapłaconych świadczeń wojennych, kilka powiatów będzie posiadać jedną wspólną Komisyę szacunkową.

Według osnowy traktatu pokojowego w Saint Germain czynność rejestracyjna powinna być z wiosną 1921 całkowicie ukończona, zatem praca w Komisyach musi być wytężającą, by nie dopuścić do zwłoki, zagrażającej stratami miliardowemi.

Ten wzgląd skłania Komisaryat do zaapelowania do Duchowieństwa parafialnego o pomoc i współdziałanie przez uświadamianie ludności tak o doniosłem znaczeniu rejestracyi obecnej, jak i potrzebie jak najrychlejszego wnoszenia zgłoszeń do Komisyi szacunkowych, skoro tylko ich otwarcie będzie podane do publicznej wiadomości.

Komisaryat sądzi, że ma prawo prosić Najprzewielebniejszy Ordynaryat, by nie odmówił Swego możnego poparcia i w drodze stosownej wezwał Duchowieństwo parafialne do tej pracy obywatelskiej, która da się przeprowadzić podczas nauk niedzielnych, oraz przez pouczanie okolicznościowe w czytelniach parafialnych i kółkach rolniczych. Byłoby również pożądanem, by przy tej sposobności ludność była jak najmocniej przestrzeganą przed wyzyskiem ze strony pisarzy pokątnych, którzy za podobne elaboratory każą sobie słono płacić, a w rezultacie wnoszą podania, nie nadające się do użytku urzędowego, zwłaszcza, że przy tej rejestracyi nie potrafią arkuszy zgłoszeń należycie wypełnić.

Zadania tego mogłyby się podjąć komitety obywatelskie, mające w swoim łonie ludzi prawniczo wykształconych, którzyby poprzód poznali gruntownie zasady, na jakich obecna rejestracya się opiera, a co w sposób popularny jest przedstawione w dołączonem „pouczeniu".

Przykładowo zaznaczamy, że żydowski Komitet ratunkowy we Lwowie, z własnego impulsu zgłosił się do Komisyi lwowskiej, poinformował się dokładnie o sposobie wypełniania arkuszy zgłoszeń i zapowiedział, że osobne Biuro pomocy prawnej Komitetu sporządzi dla swoich współznawców conajmniej 5000 zgłoszeń, bądź to bezpłatnie, bądź też za skromną zapłatą.

Takie Biura są pożądane również z inicyatywy Duchowieństwa polskiego. Składając losy tej sprawy w ręce Najprzewielebniejszego Ordynaryatu Komisaryat oświadcza, gotowość udzielania zgłaszającym się wszelkich bliższych wskazówek.

P. T. Duchowieństwu parafialnemu polecamy jak najusilniej zastosować się do postulatów Urzędu likwidacyjnego i poprzeć skutecznie jego prace tak doniosłe dla dobra państwa i poszkodowanych. Egzemplarz „Pouczenia" dołączamy do niniejszej kurrendy.

L. 1451.

W sprawie binowania mszy św. w święta zniesione.

Najprz. Ks. Nuncyusz Apostolski w Warszawie na mocy władzy otrzymanej od Stolicy św. upoważnił Nas pismem z dnia 26. lutego b. r. Nr. 1610 do pozwolenia kapłanom dyecezyi na binowanie mszy św. także w święta świeżo według kan. 1247 zniesione, a mianowicie: drugi dzień Wielkanocy, drugi dzień Świąt Zielonych, Matki Gromnicznej, Zwiastowania N. Panny, Narodzenia N. Panny św. Szczepana i św. Michała jako Patrona kraju. Władzy tej udzielono Nam do końca lutego 1922 r.

Pozwalamy zatem wszystkim Kapłanom, którzy otrzymali już pozwolenie binowania mszy św. w niedzielę i święta uroczyste, na binowanie mszy św. także i w wymienione wyżej święta zniesione, z zachowaniem warunków przy binowaniu mszy św. przepisanych. Wiernych jednak spieszących licznie z pobożności do kościoła w święta zniesione, należy w roztropny sposób pouczać, że uczęszczanie na msze św. w te święta nie jest ścisłym obowiązkiem.

L. 425.

W sprawie uregulowania poborów organistów dyecezalnych od mszy św. i dochodów stuły.

Celem polepszenia materyalnego bytu organistów dyecezalnych, nadto celem uregulowania i ujednostajnienia ich poborów od mszy św. i dochodów stuły, a temsamem zapobieżenia ustawicznym żalom i skargom na rzekomo wyrządzane im krzywdy, w porozumieniu ze wszystkimi P. T. X. X. Dziekanami rozporządzamy, co następuje:

1. Organista obowiązany jest grać i śpiewać bezpłatnie z tytułu posady, jaką zajmuje w niedziele i święta uroczyste na prymaryach i sumach parafialnych, w święta narodowe, tudzież na wszystkich nabożeństwach nadzwyczajnych, bądź czysto kościelnych, bądź narodowych. W miastach, miasteczkach i wioskach, gdzie jest więcej księży parafialnych, gdzie się w dnie powszednie prymarye odprawiają — ma również grać i śpiewać organista bezpłatnie, o ile te msze św. są ciche.

2. Organista obowiązany jest grać i śpiewać bezpłatnie z tytułu posady, którą zajmuje, na nieszporach w niedziele i święta, na roratach, na mszy pasterskiej, podczas „Gorzkich żali", w dni krzyżowe, podczas oktawy Bożego Ciała, na Godzinkach, nabożeństwie majowem, czerwcowem i różańcowem, na zakończenie starego roku, w czasie rekolekcyj lub misyj parafialnych, w dniu Zadusznym i w dni odpustowe odnośnej parafii.

3. Organista obowiązany jest z tytułu swej posady uczyć parafian śpiewu kościelnego i nim w czasie nabożeństwa kierować, wszakże z wiedzą i pod nadzorem miejscowego duszpasterza, który ma czuwać nad tem, by śpiew kościelno-

ludowy odpowiadał swemu wzniosłemu zadaniu, jakiem jest chwała Boża i zbudowanie wiernych, a nadto przepisom Kościoła św.

4. Organista będzie pobierał od wszystkich mszy św. śpiewanych i tych cichych, na których na życzenie XX. Proboszczów lub ich współpracowników grać i śpiewać będzie, 10% od pobranego stypendyum mszalnego.

Jeśli organista grać i śpiewać będzie na mszy św. obcego kapłana, należy mu się również wynagrodzenie w tej wysokości od tegoż kapłana. Jeśli organista gra i śpiewa lub towarzyszy na organach podczas śpiewu młodzieży w czasie mszy św. szkolnej, należy mu się wynagrodzenie od dotyczącego stałego katechety lub miejscowego duszpasterza, względnie należy wystarać się dla niego o odpowiednią remuneracyę w Radzie szkolnej okręgowej, bądź krajowej. Co się tyczy mszy św. fundacyjnych, należy organistom wypłacać należytość za ich czynności służbowe ściśle według aktu fundacyjnego.

5. Wszystkie te wynagradzania za grę i śpiew na mszach św. śpiewanych i cichych w wysokości, jaką oznaczyliśmy, tak długo będą miały zastosowanie, jak długo trwać będzie obecna praktyka co do wysokosci stypendyów mszalnych; gdyby się stypendya te obniżyły, wtedy obniży się i skala wynagradzania organistów za ich usługi podczas mszy św.

6. Co się tyczy poborów z dochodów stuły mianowicie nabożeństw żałobnych, egzekwii, wypominków w dzień zaduszny, ślubów, pogrzebów, zarządzamy, co następuje:

a) w parafiach, gdzie jest sam proboszcz lub ekspozyt, organista pobierać będzie $^1/_5$ całej kwoty po potrąceniu stypendyum mszalnego;

b) w parafiach gdzie jest proboszcz i jeden wikary $^1/_4$ dochodu, organiście przypadnie $^1/_6$ po potrąceniu stypendyum mszalnego;

c) w parafiach, gdzie jest proboszcz i 2 lub więcej wikarych, pobierających $^1/_3$ dochodu, organiście przypadnie $^1/_8$ po potrąceniu stypendyum mszalnego. Części wyżej oznaczone płacić będzie albo bezpośrednio strona zamawiająca, albo duszpasterz stosownie do zwyczaju miejscowego.

7. Uwzględniając bardzo praktyczny wniosek jednego z X. X. Dziekanów, uważamy za wskazane polecić, by każdy Ks. proboszcz, względnie Ekspozyt zaprowadził u siebie księgę osobną, w którejby każdego miesiąca notował, ile wypłacił organiście za granie i śpiewanie podczas mszy św. śpiewanych i cichych; ile z dochodów stuły, mianowicie ze ślubów, wotyw ślubnych, pogrzebów, export, egzekwij, nabożeństw żałobnych, wypominków lub nadzwyczajnych nabożeństw brackich czy innych. które i więcej czasu i pracy od organisty wymagają; a wreszcie ile wypłacił za mszę św. lub nabożeństwa fundacyjne. Każdego miesiąca organista, pobierając należytość swoją, podpisze się własnoręcznie w tej księdze na dowód odbioru odnośnej kwoty. Księża Dziekani przy wizytacyach swoich będą mogli przekonywać się o sumienności duszpasterzy w wypłacaniu organistom ich należytości, a duszpasterze będą mieli w rękach swoich dowód na wypadek zarzutów lub skarg ze strony organistów na krzywdy i niesprawiedliwości rzekomo im wyrządzone.

8. Przypominamy też wszystkim PT. Rządcom Kościołów parafialnych, by we wszystkich sprawach dotyczących organistów, w razie jakich sporów, nieporozumień, lub w razie niewłaściwego zachowania się, niemoralnego prowadzenia się organisty, odnosili się *bezpośrednio do Nas, względnie do dyecezalncj Komisyi* organistowskiej; by bez *Naszej wiedzy* organistom posady nie wypowiadali; w ten sposób uniknie się wiele przykrości, nieporozumień, a nawet i zgorszenia.

9. Przypominamy też wszystkim PT. Rządcom Kościołów parafialnych, że uważamy za *bardzo wskazane*, a *nawet konieczne* z każdym świeżo przyjąć się mającym organistą zawrzeć pisemny kontrakt, wedle wzoru i wskazówek w V. Kurendzie z roku 1908 i IV. z roku 1907.

10. Nakoniec polecamy usilnie, by XX. Proboszczowie i Ekspozyci troskliwie czuwali nad organistami, by ci sumiennie i należycie spełniali swoje obowiązki, dbali o przyzwoity i pobożny śpiew i porządną choć nie artystyczną grą organową, by organiści prowadzili się moralnie, przyświecali parafianom dobrym przykładem; by organistom pomagali w polepszeniu ich bytu materyalnego, a okazując im więcej serca i czynnej miłości bliźniego, przywiązali ich do kościoła i uczynili z nich tym sposobem przyjaciół dla siebie i dla dobrej sprawy. Wielką też przysługę wyświadczą duszpasterze organistom, jeśli ich zachęcą, by poza obowiązkami organistowskimi *poszukali sobie zajęcia uczciwego, z organistowstwem pogodzić się dającego,* bo się to wiele przyczynić może do ich materyalnego dobrobytu — tem więcej, że trudno przecież żądać stałej pensyi lub wyższego wynagradzania za dzienną pracę organisty, zaledwie jednę lub co najwięcej dwie godziny trwającą, zwłaszcza przy słabem uzdolnieniu lub miernem wykształceniu organisty, a do tego w parafiach małych i ubogich.

Wyrażając nadzieję, że tak duszpasterze jak i organiści dyecezyalni zrozumieją naszą intencyę w tej sprawie bardzo aktualnej, oświadczamy że to nasze zarządzenic będzie miało *moc obowiązującą od dnia 1-go marca 1920 r. i trwać będzie aż do odwołania z Naszej strony lub wydania innego zarządzenia.* Treść niniejszego naszego zarządzenia podadzą duszpasterze do *wiadomości swoich organistów.*

L. 852.

W sprawie remuneracyi duszpasterzy za udzielenie nauki religii w szkołach powszechnych.

Rada szkolna krajowa pismem z dnia 30. stycznia b. r. L. 481 nadesłała Nam następujący okólnik w tej sprawie:

Ministerstwo W. R. i O. P. reskryptem z dnia 5. stycznia 1920 r. Nr. 25253 oznajmiło, że aż do wydania dalszych rozporządzeń należy duszpasterzom (proboszczom względnie administratorom parafii lub w ich zastępstwie wikaryu-

szom), uczącym religii katolickiej w szkołach powszechnych, wypłacać od dnia 1. lipca 1919 za godzinę tygodniowo po 135 K. w stosunku rocznym.

Nauczycielom takim nie przysługują prawa do świadczeń w naturze względnie w pieniądzach w myśl art. 8 i 9 ustawy z dnia 27. maja 1919; nie mogą oni również być mianowani tymczasowymi nauczycielami, lecz należy ich traktować jako takich, którym poruczono czasowo udzielanie nauki religii za remuneracyą.

Nauczycielami religii katolickiej w powszechnych szkołach ludowych mogą być mianowane tylko osoby stanu duchownego, posiadające przyznane ze strony władzy wyznaniowej uzdolnienie do nauczania religii w powszechnych szkołach ludowych i nie pełniące równocześnie funkcyj duszpasterskich.

Mutationes inter Venerabilem Clerum.

Decoratus R. D. *Simon Piszczkiewicz,* Par. in Czarny potok, usu Expositorii canon.

Constituti R. Dni: *Joannes Superson,* administrator v. benef. in Wadowice górne; *Franciscus Piękoś,* Coop. in Pstrągową, administrator spirit. ibidem; *Adalb. Jachna,* Par. in Wojakowa, administr. excurcendo v. benef. in Iwkowa.

Translati R. D. Cooperatores: *Joannes Wielgus* e Szczurowa ad Baranów; *Joannes Korzeń* e Baranów ad Szczurowa; *Alexander Rusin* e Gręboszów ad Otfinów; *Franciscus Sulma* e Wilczyska ad Barcice.

Commeatum valetud. causa obtimerunt. R. Dni: *Antonius Mamak,* Par. in Pstrągowa et *Joseph Urbański,* Coop. in Szczepanów.

Applicati: R. Dni: *Dr Joseph Młodochowski,* qua Coop. ad Szczepanów; *Leo Birnbaum,* Coop. ex Otfinów — actuali curae pastor. milit.

Piis ad aram precibus commendantur:

anima p. m. *Joannis Łanowski,* Parochi in Wadowice górne, qui die 26. Februarii h. a. Cracoviae pie in Domino obdormivit.

Adalberti Woźniczka, Parochi in Iwkowa, qui die 3. Martii h. a. vita functus est. S. pr. a.

Joannis Jasiński, Coop. in Barcice, qui die 11. Martii h. a. pie in Domino quievit. S. pr. a.

Francisci Wojtanowski, Presb. dioec. in America s. fungentis officio, qui anno 1919. ultimo quievit fine.

Z KURYI BISKUPIEJ.

W Tarnowie, dnia 31. marca 1920.

Ks. Dr. Stanisław Bulanda
kanclerz

† Leon
Biskup

Nakładem Kleru Dyecezalnego. Z Drukarni Zygmunta Jelenia w Tarnowie.